

2005 GONCOURT EDEBİYAT ÖDÜLÜ

FRANÇOIS WEYERGANS

ANNEMDE
ÜÇ GÜN

♥
CAN

ROMAN

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
IŞIK ERGÜDEN

François Weyergans
ANNEMDE
ÜÇ GÜN

Can Yayınları: 1673
Çağdaş Dünya Edebiyatı: 679

Trois jours chez ma mère, François Weyergans
© Editions Grasset & Fasquelle, 2005
© Can Sanat Yayınları Ltd. Şti., 2006

1. basım: Ekim 2007

Yayına Hazırlayan: Ayça Sezen

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Serap Bertay
Düzelti: Fulya Tükel

Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-07-0853-4

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.

Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

<http://www.canyayinlari.com>

e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

François Weyergans
ANNEMDE
ÜÇ GÜN

ROMAN

Fransızca aslından eviren
IŞIK ERGÜDEN

CAN YAYINLARI

François Weyergans, 1941 yılında Brüksel’de doğdu. I.D.E.C’de sinema eğitimi aldı. Önemli sinema dergilerinden biri olan Cahier du Cinéma’da yazılar yazdı. 1961 yılında Marice Béjart üzerine bir film çekti. Hiç gösterime girmeyen iki film daha çekti. 1973 yılından itibaren tamamen edebiyata yöneldi. Çok fazla eser vermeyen Weyergans, Fransa’nın en önemli yazarlarından biri olarak kabul ediliyor.

Işık Ergüden, 1960’ta İstanbul’da doğdu. Orta öğrenimini Galatasaray Lisesi’nde, yüksek öğrenimini Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü’nde tamamladı. Çeviri ve yazıyla uğraşiyor. Türkçe’ye kazandırdığı elliden fazla kitap arasında Jules Verne’in *Kaptan Grant’ın Çocukları*, Muñoz Molina’nın *Savaşma Arzusu*, Jorge Semprun’un *Federico Sanchez’in Özyaşamöyküsü* ve René Girard’ın *Günah Keçisi* adlı yapıtları da bulunuyor.

Kasvetli kırlarda rüzgâr inilderken atla yolculuk ediyorum, tek bir güneş ışığı yok beni aydınlatan, paltoma bürünmüşüm.

Ludwig Uhland

“Herkesi korkutuyorsun sen,” dedi bana Delphine dün akşam. İyice kızışma ihtimali taşıyan bir diyaloga son noktayı koymuş oldu böylece. Kimi zaman onu zıvanadan çıkardığım oluyor. Bu türden ifadeleri sık kullanıyor, insanı gerçekten mahkûm eden hükümlerde bulunuyor. Bir yetmiş sekizlik boyuna rağmen “Küçük Delphine'im” dediğim insandan en kötü şeyleri işittim hep, hatta yakın geçmişte bile. Otuz yıldan fazladır birlikte yaşıyoruz. Günün birinde uçak kazasında değil de hastanede öleceksem, yanımda, başucumda olmasını hayal ettiğim kadındır Delphine. Aslında, uçak kazasında da o olur yanımda elbette. Dün akşam, bir hüküm daha giydim, ölüm cezası kadar katı değildi kuşkusuz, ama beraat etmeyeceğim da kesindi: Ben, François Weyergraf, beş film çekmiş, on roman yayınlamış olan ben, herkesi korkutuyorum.

Kendime ajandalar aldığım ve onları kullanma zahmetine katlandığım dönemde olsaydı, böyle bir cümleyi kaydederdim, ama artık ne randevulaşıyorum ne de not alıyorum. Bu cümleyi niçin not edeyim ki? Zaten kolay kolay unutulacak türden değil.

Delphine kendisini korkuttuğumu değil, herke-

si korkuttuğumu söylüyor. Nereden çıktı şimdi bu “herkes”? İki kızımızı mı kastediyor acaba? Artık iki yetişkin kadın olmuş, babalarının güç durumda olduğunu anlayabilecek iki kızımızdan... Onları kastettiği kesin. Annemi ve kız kardeşlerimi de. Aslında Delphine ailemi pek az görür. Tıpkı benim gibi. Annemi yeterince görmediğim için kendimi suçlu hissedirim ben. Kendi kendime neredeyse her gün, annemin tek başına yaşadığı Alpes-de-Haute-Provence’ daki o eve ziyaretine gitmem gerektiğini söyleyip duruyorum ama bir türlü karar veremiyorum. *Sekiz Buçuk*’taki mezarlık sahnesinde, senarist rolündeki Mastroianni karşısında babasını görünce, birbirleriyle pek az konuştuklarını üzüntüyle fark eder: “*Papa, si siamo parlati così poco!*”¹ Bir gün ben de annemle çok az görüştüğüm için pişmanlık duyabilirim ama onunla az konuştuğum için değil, –çünkü neredeyse her akşam telefon ediyorum– özellikle son birkaç yıldır onu az gördüğüm için olur bu pişmanlığım. Seksenlik sevgili annem benden daha keskindir. Telefonda durumu özetledi: “Velhasıl, ömrüm boyunca seni çok gördüğümü söyleyemem.”

Taşı tam gediğine oturtan bir cümleydi! Kendisi farkında mıydı bilmiyorum ama, ben sustuğum için, hançeri daha da derine soktu: “Yalan değil! Evden çok erken ayrıldın, on yedisinde miydin, on sekizinde mi?” “On dokuz anne!” “İyi ya, bugün bile gençlerin kaç yaşına kadar anne babalarıyla oturduklarına bakılırsa seninki çok erken oldu.” Doksanlı yılların sonuna dek, yılda birkaç kez Paris’e geliyordu ve birkaç gün bende, birkaç gün de kız kardeşim Madeleine’de kalıyordu. Bir anlamda, beni görmeye gelen oydu. Artık neredeyse hiç kımıldayamıyor.

¹ (İt.) “Baba, o kadar az konuşabildik ki!” (Y.N.)

Paris'e gelmek için bir uzmana görünmesi gerek, olsun, Marsilya'da daha iyileri var. Marsilya bile, oturduğu yerle arasındaki mesafe yüz kilometreden az olmasına rağmen ona uzak geliyordu.

Bazı dostlarımız da Delphine'e kaygılarını iletmış olmalı. Bahse girerim ben uyurken telefonlar almıştır (genellikle akşamüzerine doğru, kimi zaman da daha geç uyanırım): "François'nın nesi var? Artık ondan haber alamıyoruz. Son görüşmemizde formda görünmüyordu. Kaygılandık da." Bana herkesi korkuttuğumu söylediğinde, Delphine'in sesi Beethoven'in *Fırtına*'sındaki piyano gibi ya da Vivaldi'nin *La Tempesta di mare*'sindeki fagot gibi pesleşmişti. Kısacası havada fırtına kokusu vardı ve bu, bir bardak su kopan fırtınaya hiç benzemiyordu. Ortak yaşamımızın bir bardak suyla alakası yoktur. Kimi zaman kasırga kopar. Ters rüzgârların hortum yarattığı cevabını verdim, Fırtına Burnu'nun daha ziyade Ümit Burnu adıyla bilindiğini ve nefret ile aşk arasındaki ezeli çatışmanın, umut ile fırtına arasındaki bağdan daha bilindik olduğunu ekledim. Latince'de hem iyi hem de kötü hava anlamına gelen *Tempesta*'tan söz ettim ona. Elimden geldiğince işin içinden sıyrılmaya çalıştım, ama Delphine tam on ikiden vurmuştu. Yalnızca herkesi korkutmakla kalmıyor, kendimi de korkutuyordum.

Purcell'in *Fırtına*'sında, rüzgârları toplanmaya çağırın tenordan söz ederek inat etmek yerine söylediğini kabul etmeliydim. *Fırtına*'yı pek hatırlayamıyordum; Shakespeare'in oyunu için bestelenmiş bir sahne müziğiydi. Onu okurken, benim gibi kütüphanesini her şeyin üzerinde tutan yaşlı büyücü Prospero sanıyorum kendimi. Purcell'in müziğini dinlemeyeli ne kadar zaman oldu? Kızlarımız, sabah kahval-

tısında başka müziklerin yanı sıra Purcell'i de dinleyerek büyüdüler, Klaus Nomi ya da Alfred Deller söylüyordu. Çocukluklarında dinledikleri bütün 33 devirli plaklar hâlâ burada, raflara yerleştirilmiş duruyorlar, zaman zaman onları tekrar dinlemek istedikleri oluyor. Bana, "Eskisi kadar müzik dinlemiyorsun," diyorlar, bunu kötüye yordukları belli.

Yalnızca giriş bölümünü kaleme alabildiğim kitaplar yazmak için para aldım. Artık yayınlamıyorum. İsteğim yok. "Tanrım, bir kitabı gün ışığına çıkarmak ne tuhaf sıkıntıdır!" diye yazmıştı Molière. Racine üzerine bir kitapta, XIV. Louis'nin hikâyesini yazması için kendisine cömert ödemeler yapıldığını ancak tek satır bile yazmadığı için sitem edildiğini öğrendim. Bu bölümü işaretledim. Aslında Racine çok çalışıyordu. Ben de. Artık ortak hayatımız olmaya başlamış bu deli saçması hayata Delphine'i niçin sürüklüyorum, o kendini niçin sürükletiyor? Geçen gün bunu gayet iyi ifade etti:

"Deli saçması bir hayat sürüyoruz, daha doğrusu bizler yaşayan delileriz."

Üstelik her şeyi de bilmiyor. Adıma gelen evrakı ondan saklıyorum. Üç aydır evden çıkmaya cesaret edemiyorum. Ben yokken mahkeme görevlileri gelir de kapıyı onlara Delphine açar diye korku içindeyim. Şaşakalır zavallı.

Tek başıma yaşıyor olsaydım, yarını düşünmeden yaşayan iflah olmaz biri olma hakkım vardı. Aslında böyle biri olduğumu da sanmıyorum ya neyse. Zoé ve Woglinde'nin gözünde ne tür bir babayım ben? Babanın rolü üzerine psikanalistlerin öne sürdüğü korkunç şeyleri okuyup altını çizdiğimde, kendi rolümü düşünüp onlarla hemfikir oluyorum. Hat-

ta, az çok gerçek tek babanın spermatozoid olduğunu söylemeye kadar işi vardırırdıklarında bile sesim çıkmıyor, ama kendi kendime “Dilerim kızlarım asla okumaz bunu!” diyorum. O kitapları gizliyorum. Adı, Yunanca yaşamak, yaratıcı demek olan *Zoepoietiki*'den gelen sevgili Zoé! Ya sen Woglinde, Rhin kızlarından birinin, altın bekçisinin adını taşıyan sen!... Küçükken, adlarınızın nereden geldiğini anlatmamı isterdiniz hep benden.

Kitap yayınlamayı başarabilseydim annemi daha sık görürdüm. Vicdan azabı bana göre değil. Pişmanlıklarım var elbette, ama bunun vicdan azabıyla alakası yok. Her vicdan azabının benim hissetmediğim “yürek sızlatan acı” bir tarafı vardır. Pişmanlıklar daha az düşmancadır. Geçmişini yargılamadan yadsır insan. Vicdan azabı ise ileriye gitmeyi engeller, bir tenis oyuncusu gibi yumruklarımı sıkarak her gün defalarca kendime şöyle söylüyorum: “Haydi François! Bundan kurtulmak istiyorsan atıl ileriye!” Hint dilinin, Pali dilinin ve Sanskrit dilinin edebiyatları, yaşamın yasasının ileriye gitmek olduğunu doğrulamak için yüzyıllardır beni bekliyor değil ya! Teker dönüyor. Kim durdurabilir ki? Delphine'nin, dingin görüldüğü bir anda belli belirsiz gülümseyerek, “Geleceğimiz, hangi açıdan bakılırsa bakılsın, yeterince dehşet verici,” saptamasını yapmak için bir brahmanın yardımına ihtiyacı yok.

Yakında altmışıma basacağım. Delphine de. Bir akşam Viyana'da Freud'un evinde yemek yeseydik, biz kalktıktan sonra ne derdi? “Her ikisinde de güçlü sadist eğilimler var” mı derdi? Yoksa, “Erkek açık bir biçimde mazoşist arzular gösteriyor” mu derdi? Büyük Çağ'da¹ yaşasaydık hakkımızda ne düşünür-

¹ Fransa'da, XIV. Louis'nin hüküm sürdüğü XVIII. yüzyılın ikinci yarısı. (Y.N.)

lerdi? Versailles bahçelerinde gezindiğimizi gören saray dalkavukları, “Yaşı hayli geçkin şu prensese bakın, eşi de çoktan ıskartaya çıkmış,” derlerdi. Bu cümleyi ilk okuduğumda lise öğrencisiydim ve anne-babama uyarlamıştım. Kimin cümlesi olduğun-u hatırlamıyorum.

Babam öldüğünde, annem bugün benim geçici olarak bulunduğum yaşıyordu. Sofu ya da yobaz, Katolik bir sürü kadın arkadaşı, annemin Aziz Pavlus’un dul imgesine bürüneceğine emindiler. Kız kardeşlerim ve ben de emindik. Benim torunlarım için Aziz Pavlus, Paris metrosundaki istasyonlardan birinin adı ya da Francis Scott Fitzgerald’ın doğum yeri olan ve gitmelerini tavsiye etmediğim Minnesota’nın merkezinin adı olacak yalnızca. Minnesota, Côte d’Azur’dan daha az cazip, Fitzgerald bile bunu bana yalanlayamaz. Côte d’Azur onun için taşıdığı anlamı, bir cennet olmayı çoktan yitirmiş olsa da, Cassis’teki Roches Blanches Oteli’nin terasından Canaille Burnu’na baktığımda ya da Antibes surlarında gezindiğimde Côte d’Azur’ü hâlâ bir cennet olarak görmekte inat etsem de bu böyle. Ölümünden sonra torunlarım kütüphanemde Fitzgerald’ın kitaplarını bulduklarında, nasıl olup da fazlasıyla duygusal bu hikâyelerle ilgilendiğimi bir türlü anlayamayacaklar; neyse biz, İsa’nın üç gün boyunca kör ederek bizzat görünme zahmetine katlandığı ender kişilerden biri olan Aziz Pavlus’a geri dönelim. Aziz Pavlus evlilik ve evliliğin ufak ayrıntıları üzerine akla gelebilecek en göçertici öğütleri yazdı. Dul kadını kiminle isterse onunla evlenmekte serbest bırakıyor, tek koşulu “Tanrı’nın evinde” olmak, ama dul kadın tekrar evlenmezse daha mutlu olur diye de eklemeyi ihmal etmiyor. Aziz Pavlus saçların

ne kadar uzun olması, ya da etin nasıl yenmesi gerektiği gibi, her konuda fikri olan insanlardan. Kölelere, “Bu dünyadaki efendilerinize itaat edin,” diyordu. Halka açık toplantılarda da kadınların susmasını istiyordu.

Birkaç yıl süren Aziz Pavlus tarzı dulluktan sonra, annem kendisinden biraz genç bir adama tutuldu.

Durumu önce tek tek beş kızına, sonra da bana, haberi kız kardeşlerinden zaten almış olan tek oğluna duyurdu. Ablam Claire, “Annem hayatını tekrar kurmalı,” demiştir daima. Onun yeniden evlendiğini hayal edebiliyor muydu? Ben evlilik karşısında dehşete kapılırdım. Neyse, şansım yaver gitti de o adam evli çıktı, Aziz Pavlus’u öfkeden kudurtacak bir durum. Dört büyük çocuğu vardı, hepsi de hayatlarını kurmuştu, kendisi de karısıyla birlikte yaşıyordu, kadın o kadar hastaydı ki durumdan haberdar etmek söz konusu olamazdı. Akşamları bir bahane uydurup bir telefon kabinine kapanması ve annemi gizlice araması gerekiyordu. Annem, ondan beklediği telefonun gelmediği bir gün bana içini döktü: “Anlıyorsun değil mi, karısının kötülüğünü istemiyorum, zaten böyle yeterince ıstırap çekiyor, ölmesini dilemem ama yine de ıstıraplarından kurtulur.”

Adı Frédéric Trubert’di. Kendisinin yönettiği bir mukavva fabrikasının sahibi idi. Kâh Güney Kore’ye, kâh Finlandiya’ya yaptığı inceleme gezileri uyduruyordu kendine, aslında annemi Annecy Gölü kıyısında ya da Paris civarında sevimli otellere götürüyordu. Saint-Germain-en-Laye’dan telefon ederek Helsinki’de olduğuna karısını nasıl inandırıyordu acaba? Otellerin telefon numaralarıyla nasıl başa

çıkıyordu? O zamanlar cep telefonu yoktu. Annemin yaşamındaki rolünden haberdar olmadan önce onun bir fotoğrafını görmüştüm: Büyük bir otelin havuzunun kenarında, yirmi-yirmi beş yaşlarında, çok güzel bir genç kadının yanında poz vermişti. Renkli fotoğrafta yalnızca mayolu bu kızı fark etmişim. Kimdi o? Annem geveleyerek, yeğenlerimden birinin en yakın kız arkadaşı olduğunu söylemişti. Bu superisine seve seve kur yapardım, trampelin yanında dururken babasının annemin âşığı olacağını aklımdan bile geçirmedeği belliydi. İnsanın annesinin âşığının kızıyla yatması, ensestin Richter ölçeğinde kaçça denk gelir?

Frédéric yalnızca annemden birkaç yaş küçük olmakla kalmıyor, annemin kendisinden genç olduğunu da sanıyordu. Bu durum annemi eğlendiriyordu: “Ona gerçeği söylemiyorum.. Kimliğimi hiç görmedi. Neyse ki, otellerde bana asla kimlik sormuyorlar! Ben yalancı değilim, kendisinden beş yaş küçük olduğuma inanması benim hatam değil.” Herkes aynı fikirdeydi. Annem yaşını göstermiyordu.

“Hayatında tanıdığı ikinci erkek,” diyordu, kendileri daha fazlasını tanımış olan kız kardeşlerim. “Kompozisyon”unu tamamlamasına yardım etmem için beni telefonla arayan yeğenlerimden biri geliyor aklıma. Konuşmamıza aniden ara vererek, yeni bir mikrodalga fırın alındığını haber verir gibi ilgisiz bir sesle, “Annem yeni sevgilisiyle geldi, onları yalnız bırakacağım, kapatmam gerek,” demişti. Babasının nerede olduğunu soracak vakit bile bulamamıştım.

Kız kardeşlerim annelerinin duygusal yaşamından, genç bir balerine öğütler veren yıldız balerinele-

rin ilgi ve özeniyle söz ediyorlardı. Annemizin bize Frédéric Trubert'i tanıştırdığı gün, onun için İskandinav kâğıt hamurunun pazarlığını yapmaktan ya da yönetim kurulunun karşısına çıkmaktan farklıydı, kız kardeşlerimle benim oluşturduğumuz çatık kaşlı yargıçlar kurulunun huzuruna çıkacaktı. Önceki günlerde birbirimize telefonlar etmiştik: “Adamı sempatik bulmalıyız. Başka yolu yok.” Diğer hepsi gibi biz de tehlikeli bir aileyiz. Beklenmedik bir arızanın ne zaman ortaya çıkacağı asla kestirilemez. Birlikte büyümemiş olsaydık, birbirimize ne sevgimiz olurdu ne sempatimiz. Tanışmazdık bile. Ama üzerimize yapışan ortak bir çocukluğumuz var, anlatılamaz olmaktan çok silinmez olan ve hâlâ kimi zaman iyi, kimi zaman kötü olarak yaşamaya devam ettiğimiz deneyim var. Hayatımın ilk aşkı ablam Claire miydi diye hâlâ kendi kendime sorarım. Karımla birlikte hazzın doruğundayken kimi zaman karımınki yerine ağzımdan onun adının çıktığını söyleseydim sanırım pek şaşırılmazdı. Yalnızca gidip Delphine’e sorardı. Velhasıl, adlarla aram bir hoş. Seviştiğim kadının adını mırıldanırken, daha önce yatmış olduğum başka kadınların adlarının aklımdan geçtiği çok olur, doğru adın yerine onlardan birinin, hatta birçoğunun adını fısıldamamak için ciddi çaba sarf etmem gerekir. Böylesi anlarda, sarıldığım kişinin tüm diğerlerinin yerine geçtiğine, onları özetlediğine ya da ortadan kaldırdığına kendimi ikna ederek sakinleşirim, oysa bu da bir fikir olarak yatıştırıcı olmaktan çok bunaltıcı gelir. Algılanan iki nesnenin daima bir ortak yanı vardır. Benzerlik yasaıdır bu. Bir hece, kimi zaman basit bir sesli harf, aynı sesli harfi ya da aynı heceyi içeren başka bir adı ortaya çıkarmaya yeter. Claire ve Delp-

hine örneğinde, küçükken Claire'e "Délice"¹ adını taktığımı hatırlamam zaman aldı. Genellikle bilmediğimiz yasalar yönetir bizi, bu yasalar dilbilgisindeki gibi bir sözcüğün cümle içindeki bir diğer sözcüğe bağlı olduğu kadar değişmez, sarsılmaz yasadır. Bağlaçlar dilek kipi aldığı anda, canımız istedi diye haber kipi kullanamayız. Ben de, bir adı diğerlerinden ayırmakta özgür değilim.

Frédéric Trubert'le buluşma, yazın, ağustos ayının ortasında babamın ölümünden beş buçuk yıl sonra, sayısız tatili geçirdiğimiz ve şu an annemizin tek başına yaşadığı taşra evinin, babamın 1954 ya da 1955'te Digne piskoposundan bir dilim ekmek karşılığı satın aldığı eski papaz evinin terasında gerçekleşti. O sırada ev bir harabeydi. Toprak yollardan ulaşılabiliyordu. İçme suyu yoktu. Tek taşı bile kalmamış olan yakındaki eski bir manastırın kuyusundan su çekmek gerekiyordu. Kız kardeşlerim ve ben, en güzel günlerimizin geçtiği o evde bir yatakhaneyle örümceklerle ve birkaç akreple paylaşıyorduk. Bölgeyi tanıyanlar için, burası, Carniol ile Revest-des-Brousses arasındadır. O evde, 5 Şubat 1974'te, bir kış günü, bir makaleyi bitirmek için bütün gece çalışması gereken babam, annemden kendisini öğleden önce kesinlikle uyandırmasını istemişti. Annem, kalkmasını söylemek için en az yirmi kez yukarı çıkmış, sonunda babamı sarsmış ve ölmüş olduğunu anlamış.

Ölünün başında beklediğimiz gece babamı, sabahleyin annemle birlikte işli beyaz keten örtüler yaydığımız yatağa yatırmıştık. Çarşafı alta nasıl serdik bilmiyorum, üzerinde bir ölü varken yatak yapmak, hasta varken bu işi yapmaktan daha zor. Cena-

¹ Tat, zevk anlamında. (Ç.N.)

ze işlerinden iki memurun, kocasının bedenini gri renkli büyük bir çöp torbasına rasgele yerleştirip, sonra da bu paketi tabutun içine koydukları sırada, annem olduğu yere yığılıverecekmiş gibi geldi bana.

İkinci vakti mezarlıktan dönmüştük, mezarlık Michelin rehberinde tek yıldızı hak edecek türdendi. Tagliana kardeşlerden şarküteri ürünleri satın almak için Forcalquier’de durmuştuk; “Babanız bizim dostumuzdu,” diyerek ödeme yapmamızı istemediler. Babam onların kekikli siyah zeytinlerine bayılırdı. Siyah tayyörleri içinde çok zarif görünen beş kız kardeşim soğuk büfe hazırlamışlardı ve çoğunluğu uzaklardan başsağlığı dilemek için gelmiş olan herkese içki sunuyorlardı. Babaları görse onlarla gurur duyardı. Neden hayat, başarının garanti olduğu ender fırsatlarından biri olan cenazeden önce dururdu ki? Kendi cenazemi hayal ettiğim çok oldu. Tabutumu, genç bir desinatör hanıma sipariş veriyorum, elbette onunla da kısa bir maceram olmuştu. Tören bir havaalanında ya da bir tiyatrodadır yapılır, kimi zaman da Yukarı Bavyera’daki Barok bir kilisede. “Kirsch fantezi” denen (ve içinde kirsch bulunmayan) bu tür cenaze fantezilerinin önemi, sessiz film gibi olsa da başrol oyuncusu olmaktır. İnsanın kendi ölümü üzerine hayaller kurabilmesi, yaşadığını kanıtlar.

Frédéric’in onuruna, annem, babalarının ölümünden bu yana, ilk kez altı çocuğunu bir araya getirme başarısını göstermişti. Kristal kadehlerini çıkarmıştı, terasta, ıhlamur ağacının gölgesinde, kız kardeşlerimin babamın gömülmesinden sonra meyve suyu ikram edişlerini hatırlarken, Frédéric Trubert’in getirdiği yıllanmış şampanya şişelerinin ilkinin mantarını çıkartıyordum. Frédéric iyice rahatla-

mıştı, herkese tek tek gülümsüyordu. Bize Afrika seyahatlerinden söz etti. Kenya'yı gayet iyi biliyordu. Hint Okyanusu plajlarını, Mombasa yakınlarındaki plajları anneme de göstermek istiyordu. Annem Venedik'e tekrar gitmeyi tercih edeceğini söyledi. Frédéric Klimanjaro'nun yamaçlarını anlattı. Annem ona *Klimanjaro'nun Karları'nı* görüp görmediğini sordu, gözde aktörlerinden biri olan Gregory Peck oynuyordu. Ben Frédéric'e annemin büyük bir sine- ma âşığı olduğunu anlattım. Henüz bu konuya girecek zamanları olmamıştı. Psikoloji diploması olmasına rağmen Güney Afrika'da muhasebeci olarak çalışmış olan kız kardeşim Bénédicte, Mau-Mau isyanının Kenya'da bıraktığı izleri sordu. Frédéric'in siyasal iktidara yakın bir işadamı olduğunu hissettik. Başkan Jomo Kenyatta'yla sıkça görüşmüştü. Lakaplardan konuşmaya önce kimin başladığını hatırlamıyorum, Frédéric'in bizden kendisine Fred, Freddy ya da Fredo dememizi istemesinden korkmuştum, neyse ki böyle bir hata yapmadı. Zaten hiç falso vermedi. Şampanyadan sonra, bizi *L'Auberge du Lubéron*'a davet etti. Daha önce annemle gittikleri, açılalı kısa süre olmuş, rıhtıma bakan bu Apt restoranında, tesadüfen sekiz kişilik yer ayırtmıştı. Birkaç araba gittik. Annem Frédéric'in arabasındaydı. Bütün kız kardeşlerim araba kullanır. Ben de kullanırdım, ama artık vazgeçmiştim. Direksiyona geçince fazla sinirli oluyorum, solladığımda da karşıdan gelen arabanın hızını tahmin etmemi engelleyen bir görme sorunum var. Mesafenin azaldığını göremiyorum. Altmışlı yılların başında, Hamburg-Napoli arasında neredeyse hiç durmadan gidip geldim, Almanya'yı katediyordum ve bunu otoyolun kenarına çekip arabanın içerisinde iki-üç kez uyuya-

rak yapıyordum. O zamanlar yirmi beşindeydim.

Restorandan ayrıldığımızda, Frédéric Volvo'suna tek başına bindi. Uzès yakınında büyük oğullarıyla birlikte tatilde olan karısının yanına gidecekti. Bir saatlik yolu vardı. Annem yatmaya çıkınca, gece, mutfakta kız kardeşlerimden biri söze şöyle başladı: "Babamı hatırlatması ne tuhaf, onun gibi iriyarı, sesi de aynı." Annem, mükemmel bir konuşmacı olan kocasının gibi bas, sert sesleri, boğuk ve sıcak sesleri tercih ettiğini hiç gizlememişti. Ayrıca yalnızca çok uzun boylu erkeklerden hoşlanırdı. Babam bir doksan boyundaydı, annemse ufak tefektir, bir altmış kadardır sanırım. Tüm yaşamı boyunca topuklu ayakkabı giymek zorunda kaldı hep, öyle ki skolyozun ya da sifo-skolyozun acısına katlanmak zorunda artık.

Annemin Frédéric'e, alkolün rahatlatıcı rolünü oynadığı bir akşam rastladığını biliyorduk. Annemin hayatındaki iki erkeğin (biriyle otuz beş yıllık ortak yaşam, ötekiyle aralıklı birkaç buluşma) kimi ortak noktaları, âşık olması için ille de gerekli bazı koşullar olduğunu akla getiriyor, zorunlu ama neyse ki yeterli olmayan koşullar. "Senin âşık olman için ne gerekiyor?" diye bana sormuştu Bénédict. Aklima daha ziyade, bir kadını sevmemi engelleyen nedenler geliyordu. Kız kardeşlerimden birinin adını taşımaması ya da annem gibi siyah gözlü, ufak tefek olmamaları gerekiyordu:

"Çok az kadını sevdim, gerçekten sevmek neyse işte... Yeşil ya da mavi gözlüydüler. Bütün mavi gözlü sarışınları sevecek değilim ya..."

"Kısacası, Güneyliler sana göre değil! Delphine yeşil gözlü, doğru!"

Paris'ten tek başıma gelmiştim. Delphine İsviç-

re’de iki kızımızla kalmıştı. Kız kardeşlerim de tek başlarına gelmişlerdi. Kocaları (yanılmıyorsam hepsi de o yıl evlenmişti, ya da tekrar evlenmişti) kim bilir neredeydi! Uzès çıkışında bir telefon kabininden annemizi arayıp çocuklarıyla tanışmaktan ne kadar mutlu olduğunu söyleyen Frédéric’le (annem koştura koştura gelip yetiştirmişti bunu bize) ilgilenmekten çabucak vazgeçmiştik. Bir şişe Porto şarabını mideye indirirken, baba tarafından büyükbabamızı hatırladık, oğlu üniversite öğrenimini tamamlayıp avukat olsun diye nesi var nesi yok elinden çıkarmış bir demirciydi. Oğlu avukatlığı bırakıp kitap yazacağını söylediğinde ne düşünmüştü acaba? “Senin yazmaktan vazgeçip avukat olmanı tercih ederdi babamız,” dedi küçük kız kardeşim. Babamızın tavrını, çoğu zaman onu tersleyen büyükbabanın tavrıyla sertçe yargılıyorduk. Porto’muzu içerken, bu büyük babaya karşı daha nazik olmadığımız için pişmanlık duyuyorduk. Ardından, her bir araya geldiğimizde yaptığımız gibi, anneannemizin yaşamından konuştuktuk, küçük kız kardeşinin ihanetine uğramış, tam bir depresifti o. Kardeşi gelip evine yerleşmiş ve kocasıyla yatmıştı. Babasının yediği haltları örtbas etmek için yalan söylemek zorunda kalan ve annesiyle teyzesi arasında tampon görevi gören sekiz yaşındaki o küçük kızın –annemizin– kaderine bir kez daha içimiz sızlamadan da yapamadık. Bu alıştırılmalar sayesinde, sevimli küçük kız okulun verdiği nezaket ödülünü tek bir yıl bile kimseye kaptırmamıştı. Bu arada, altımızı da dünyaya getirmiş olan söz konusu küçük kız, sabahın üçüne doğru, odasının kapısını aralayıp daha kısık sesle konuşmamızı istedi.

Claire, bütün kız kardeşlerimi, aileye ait papaz

evinin yirmi kilometre uzağında, Sigonce orman arazisinin yakınında, kocasıyla birlikte oturdukları kendi evine götürmek niyetindeydi. Ertesi sabah kahvaltıdan sonra, onları Avignon Garı'na götürmesi gerekiyordu. Günün doğmakta olduğunu fark ettiğimizde papaz evinde uyumaya karar verdiler. Rezervasyonları boş verip başka trenlerle gideceklerdi. "Hepimiz bir gün daha kalabiliriz," dedim koridorun ışığını söndürmeden önce. Kahkahalarını güçlükle bastıran beş kız kardeşim, plaj havluları, uzun yastıklar, örtüler, ellerine ne geçtiyse serdiler yere ve küçükken olduğu gibi aynı odada uyudular.

Annem, benim yatağımı eski odama hazırlamıştı. Bir tek benim, annemde kalacağım düşünülmişti. Konsolun üzerine bir sürahi su ile bardak koymuştu. Yataktan kalkıp ertesi sabah tekrar yerine asmayı unutmayacağımı umarak babamın duvarda asılı fotoğrafını gömme dolaba koydum. Ben uyurken nöbet tutmasına ihtiyacım olmadığı gibi, onun gözetimi altında uyanmaya da ihtiyacım yoktu.

Serin çarşaflara uzanmak hoşuma gitmişti. Beş yıl önce, babamın üzerinde yattığı işlemeli keten çarşafı tanıdım. Babamın gömüldüğü akşam bu çarşafarla sorunlarım olmuştu. Delphine o gün gece treniyle Paris'ten gelmişti (henüz hızlı trenler yoktu) ve Avignon'dan taksiyile dinî törenin yapıldığı Forcalquier Katedrali'ne ulaşmıştı. Dua iskemlesinin yanında duran valizi hâlâ gözümün önünde. Bütün gün bir kenarda durmuştu, aile dostlarımızın hiçbirini tanımıyordu, çocukluğunda hiç ailesi olmamış Delphine'i bu aile yıldırıyordu. Annem, bir uyku ilacı yuttuktan sonra bizim eski çocuk odalarımızdan birine gidip yatmıştı, muhtemelen üç gün önce kocasını ölü bulduğu yatağa yatmak istememiş ve

büyük yatak odasını bize, Delphine ile bana bırakmıştı. Ben de o yatakta yatmaya ondan daha gönüllü degildim. Odanın bir köşesinde duran şilte ile üzerine konulmuş bir çift örtü gözüme ilişmişti. Büyük yatağın çarşaflarını kaldırdık ve şilteyi odanın ortasına taşıdık. Delphine’le yalnız kalmaktan mutluydum, babamı pek az tanıdığından bana ondan başka şeylerden söz edecek biriyle birlikteydim nihayet.

Kışın, Yukarı Provence turizmden çok buzulbilimle ilgilenir. “Küçük şiltenin üzerinde ısınırız,” dedi Delphine yatağı yaparken. “Gel hemen seni ısıtayım,” diye ekledi donmuş örtülerin arasına cırılçıplak süzülerek. Erotik Çin kitaplarımın tavsiye ettiği pozisyonla alakasız bir sıçrayış yapıp her yanını öpüp okşamaya başladım. Babamın ölüm döşegindeyken üzerine yattığı çarşafın içinde sevişmekte olduğumuzu fark etmiştim: “Bu çarşafı tanıyorum! Ölüm döşegi çarşafı bu. Bu sabah babamın altına sermesi için anneme yardım etmiştim.”

Delphine bir sıçrayışta ayağa kalktı ve mahzenden aldığım iki şişme yatak üzerinde, çarşafsız, örtüsüz birbirimizi sakınleştirdik. Oynaşmaya yenden başlamış mıydık? Hiç hatırlamıyorum. Artık çeyrek yüzyıl geride kalmış bu eski hikâyeyi Delphine hatırlar mıydı acaba? “Cenaze Gecesi Orgazmı” iyi bir bölüm başlığı olurdu. “Orgazmsız” da öyle. Geçenlerde *İlyada*’nın çeşitli tercümelerini inceliyordum. Helen, Paris’i aramaya gider. Bir numaralı tercüme: “Paris yatağa uzanır ve bir süre sonra her ikisi de kendini uykuya bırakır.” İki numaralı tercüme: “Paris, Helen’i yatağına götürdü, her ikisi de orada zevkten sarhoş oldular.”

2005 GONCOURT EDEBİYAT ÖDÜLÜ

FRANÇOIS WEYERGANS

ANNEMDE
ÜÇ GÜN

ROMAN

Annemde Üç Gün yazmaktan çok yazacağını söylemeye zaman harcayan, başladığı romana devam edeceği yerde başka roman taslakları üzerinde çalışan bir yazarın yazamama macerası üzerine bir roman. Yazmayı beklerken, anılarını, aşklarını, yolculuklarını, ailesini anımsayarak kendine güvenli bir alan yaratmaya çalışan, bir yandan da önündeki masada bir vicdan azabı gibi kendisine bakan beyaz kâğıtla köşe kapmaca oynayan yazarın hikâyesi. Aslında, yeni kitabını bekleyen editörünü yıllarca oyalayan, hayatını da “haftaya bitireceğine söz verdiği” romanı gibi sürekli erteleyen **François Weyergans**’ın otobiyografik portresi.

Yazınsal yaratım sürecini, kimi zaman trajik, kimi zaman mizah dolu yaklaşımıyla mükemmel biçimde anlatan roman, son kitabını bekleyen yayıncısını ve okuyucularını hayal kırıklığına uğratmadı, 2005 yılında Fransa’nın en saygın ödüllerinden biri olan Goncourt Edebiyat Ödülü’nü aldı.

KAPAK RESMİ: PAUL SCHMID

ISBN 978-975-07-0853-4

9 789750 708534
<http://www.canyayinlari.com>